

PROJECT MUSE®

The Story of Barzu

Rahmoni, Ravshan

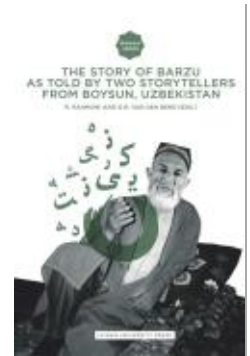
Published by Leiden University Press

Rahmoni, Ravshan.

The Story of Barzu: As Told by Two Storytellers from Boysun, Uzbekistan.

Leiden University Press, 2013.

Project MUSE.muse.jhu.edu/book/64044.

➔ For additional information about this book

<https://muse.jhu.edu/book/64044>

The Roman Transcript of the Story of Barzu by Mulloravšan as recorded in the Dialect of Pasurxī: «Dostoni Barzu» dar guftori Mulloravšan

Gūyanda: Mulloravšan Kamolov (mutavalludi 1956).

Makon: Dehai Pasurxii nohiyai Boysun, Jumhurii Ūbeksiton.

Ta'rixi zabt: 28.10.2007.

Vositai zabt: Mini disk.

Farohamovaranda: Ravšan Rahmonī.

Hangomi zabt beštar az 10 šunavanda huzur došt.

(Mulloravšan = gūyanda; Rahmonī = farohamovaranda)

VOHID (šunavanda): Medonisted-ku šumo Barzuya.

RAHMONĪ: Mullojon, ha hamin...

VOHID (šunavanda): Az avlodi Sūhrob...

RAHMONĪ: Hozir yak lahza ki ...a

ŠOHUSAYN (šunavanda): Niberi Sūhrob.

RAHMONĪ: ...az padari buzurgvoraton man [dostoni] Barzuya šunidagī. Šumo hozir gufted, ki man 16-17 sol boz hikoya nakardaam, [ba'dan] dar borai dostonhoi hikoyathoi «Šohnoma» guftedu naql karded, svet murd. Man in-ja video-ba girifta natonistam. Yak poreš-a girtam digar nagirtam. Hamin-a man-ba xudaton gufted, ki «az hič kitob naxondem, faqat hamun čize ki az padaram šunidam». Hamin-a yak bori digar man-ba gūyed, ki hamin Barzui dehqon-a hikoyat-aš-a yak bori digar man-ba gūyed čī xel bud. MULLORAVŠAN: Akun dar borai Barzu gūyem. Manakay nav guftem-ku dar borayi Sūhrob. Hamin Sūhrob-a Rustam-katī voxūrondanu az bayn Sūhrob raft. Akun hikoya hamin-ja tamom šudanaš darkor. Nekī hikoya tamom-am našud, «Šohnoma» yana davom dod. «Šohnoma»-ya davom dodan baroyi az avlodi Rustam yana yak kas-a yoftan darkor. Čī xel yoftan darkor. Albatta vay hamun navisanda-ba vobasta.

Sūhrob čī xel pahlavon šud? Albatta Sūhrob-a nav guftem, ki ana hamin mintaqi mohon-ba, ana hamin muhiti mohon-ba, hamin zaminoyi

mohon-ba: Surxondaryo, Qašqadaryo-ba vay mašq kard, tirandozi kard, qiličbozi kard, nayzabozi kard, gūštingiri kard, jang kard, jadal kard, hamin čizoya hamin-ja-ba yod girift. Albatta ana hamin davri gaštan-ba, in yak ũzbekduxtari-ak-kati voyoft šud. Gardiši falak kati-de, noxost-dan. In hamin raftu omad kardanu čand rŭz, ki gaštan ino-ya kor[h]oŝon bid šudu ino hamun mamlakati Afrosiyob-ba bo yana raftan.

Lekin az bayn vaxt guzašt, čandho sol guzašt, ki hamin Afrosiyob-a yak qism laškaraš az hamin mintaqi mohon [manzuri rovi Pasurxi] noxost guzaštani šud. Guzašta rafsodan, ki yak paykoli kaloni kaloni besari benuk, harbuzaho puxtagi, hamin qatara obod, neki čul. Davu daraxt nest. Faqat yak kappi xasinu mana hamtaring obodi [rovi bo dastaš iŝorat mekunad]. Albatta un vaxt-ba vijdon budagi, diyonat budagi, yak manzil, xo yak pir bošad, xo yak puda bošad, xo yak hast bošad, xo yak nest bošad, ruxsat mepursidagi, yak čiz-a megiriftagi.

RAHMONI: Ruxsat megiriftagi-ya?

MULLORAVŠAN: Albatta.

RAHMONI: Yak lahza! Batari ališ kardan darkor. Mebaxšed. [Rahmoni batarayaro ivaz mekunad].

MULLORAVŠAN: Albatta, hamun ruxsat girifta... Neki hamun-ja yak kampirak bud. Saldato az kampirak e'tibor nakardanu didan, ki hiš-ki nest. Hamin paykol-da, xud da xud daromdanu xarbuzeš-a kandan, palakaš-a poymol kardanu hamin kayfu safošon-a davom dodan girtan. In paykol az kujo paydo šud? Hamin-ja-ba, hamin kampirak-a yak nibereš bud. Nomaš Barzu bud. Barzu yovoyi kalon šuda bud. Benihoyat jasadnoki baquvvat bud, vay dehqon bud. Faqat palak mekard, sabzi piyoz mekorid, digar mekard. Hamin čizoša-a burda bozor-ba medodu az bozor gandum megirift, digar megiriftu rŭzaš-a meguzarond. Hamun kalon budageš baroi vay-a belu katmanaš-a in andak-mundak odamo bardosta nametonistagi, kor kunonda nametonistagi. Ak kujo [Barzu] yak ob basta omad-ma, digar kard-ma, elkeš-ba yak katman. Beyad, ki palak-ba xarbuza tarbuz namonday.

NASRULLOH (šunavanda): E, hameša xŭrdan.

MULLORAVŠAN: Bined [murojiat ba šunavanda], ki yak armiyi kalon, ehee kayfu safo.

ŠOHUSAYN (šunavanda): Hamun tagi poyi asp mond hama.

MULLORAVŠAN: A?

ŠOHUSAYN (šunavanda): Hama-ra zeri poyi asp karday.

MULLORAVŠAN: Haaa! Taypo karden, poymol karden. Kayfu safošon-a karden, ehee! Ana bahad yakteš-ba rafta guft, ki «xŭš in či koraton? Ak-ki pursideton? Či-ba in-ta kardeton?» Xa vay-a yak duteš «xŭš, koni kujo-ya

mepursī tu!» gufta, yak-du dūgu dağalī kardohod, ki did, ki da joyi baxšiš pursidan, uno eheeeee!

SALIM (šunavanda): A ospon omsay!

MULLORAVŠAN: Ha, a ospon omassay. A ling-lingaš hamta giru, a ling-lingaš hay urū girifta hav dod [rovī bo harakati dast ba voqea išorat mekunad]. Yak vaxt dahteš omad, bisteš omad, armiyesh omad, hamin yak katman katī, yak armiya odam-a suyak-saloq karda jūna kunonda fursond-de. [Šunavandagon mexandand].

SALIM (šunavanda, bayoni roviro sitoish mekunad): Halolat bod, Mulloravšan ... in... [hozirin mexandand].

MULLORAVŠAN: [Rovī ham mexandad]. Ana bahad ino čirručuv karda, sari darbor-ba raftan-de.

SALIM (šunavanda šūxī mekunad): Dahta ne, hašta ne... [hamaro mezanad].

MULLORAVŠAN: Ana bahad Afrosiyob-ba rafta guftand, ki «o burodar, mana hamta yak bača buday. Aynan tu-ba darkor budagī pahlavon buday. Tez vay-a yobu tarbiya kun!» Ana bahad Afrosiyob josusoyi xudaš-a mefursonad. Či-ba? In yak armiya odam-a intaring karday...

SALIM (šunavanda): Intaring kardan hazil gap ne...

MULLORAVŠAN: ... Vay katī nağzakak šinos šudan darkor, nağzī karda vay-a azoni xud kardan darkor! Vay-a zūri zaxm katī ne. Či-ba, ki har yak čiza ixtiyoreš nağz. Xay bahad ina omada mefahman, digar mekunan, ki in aslaš az avlodi hamun Sūhrob, az avlodi Rustam.

SALIM (šunavanda): Az hamuno...

MULLORAVŠAN: Či-ba? Hamin akun omada, in-ja-da-gi-ho katī omada pursid, digar kard. Hamun josuso omada hameša fahmidan, ki hamin Sūhrob, hamin duxtarak katī, hamin ūzbekduxtar katī raftuomad kardagiyu [Barzu] az hamin mondagī. Vay, xudaš, vay vaxtaš-ba hamun Barzu-ya xudaš tavallud šusoda, vay očeš-a xudaš gum šuda merad. In hamin dasti bibeš-ba memonad. In yak bibeš katī, moma katī, kampir kati yak xaskappa-ba bohoru zimiston hamin-ja xom meraftagī. Xay bahad ina odamoyi vay [Afrosiyob] gap-ba darovarda, digar karda, alda-sulda karda, darbor-ba girifta meran, in-a tarbiya mekunan. Dar oqubat hamta yak pahlavon mešad, ki az Rustam ziyodu kam ne. Barzu gūyadam, Barzu, masalan, Barzu mešad-de. Ana hamin-a bar ziddi Rustam tayyor kardan, ino... Eronzamin-ba, Tūronzamin bo yana hujum sar mekunad. Akun Rustam, ki alamzada bud «hamin du podšo-ya bo yak fitneš nabošad» gufta...

ŠOHUSAYN (šunavanda): Haaa...

MULLORAVŠAN: ... Ehtiyot mešad. Či-ba?

SALIM (šunavanda): Rad mekunad.

MULLORAVŠAN: ...In yak maroti-ba hamin-a šarbataš-a xūrda did-de. Ana hamin du podšo-ya fitneš-ba in bovar kardū az pisari xudaš judo šud. In nūbat, in maydon-ba buromad, nekī ehtiyot šuda buromad. Či-ba? Agar az in bača ġaltad, murdanaš aniq. Nekī in bača-ya zanadam, kuštanaš aniqu kī budanaš-a namedonad. Havay baroyi Rustam tayyorī did, konī in bača kī?

SALIM (šunavanda): Anaaaa, kuftukov kunam.

MULLORAVŠAN: Kuftukovkunam, ki čibaroyiaynan man baroyi hamin bača-ya tayyor karda omaden? In bača-ya ino ak-kujo yoft? Či-ba, ki Tūronzamin-ba Rustam-babarobar meomdagī yagon bačanestay-de, nabud-de. Haryakmamlakat-a, palvonaš-a ovozeš, allakay digar-digar-digar hamun davlato-ba pahn mešudagi: «mana falonča davlat-ba hamta yak pahlavon paydo šuday». Nekī ana hamin ovozayi [Barzu] pahlavon nabud, ki noxos-dan in buromday.

Ana hamun [dar zamonāš] Sūhrobam noxost-dan buromadohod, ki in noxost-dan murd. Agar ovozayi Sūhrob meomad, meraft, albatta Rustam Sūhrob-a kī budageš-a medonist. Ino hamin qatra tayyorī didan, ki hamin ovozayi Sūhrob naburomadu jang-ba daromad. Oxir ana hamin jang-ba qurbon šud.

Ana havay baroi Rustam in nūbad-ba ehtiyot šuda, ana hamin odamoyi xudaš-a, ana hamin-ba unči [suporiš] kard, ki «ana hamin-a yobeton doneton, man davra-ba nadaromada, hamin bačaya kī budageš-a doneton».

SALIM (šunavanda): Fahman.

MULLORAVŠAN: Donan. Xay, bahad, albatta Rustamam xudaš-ba yaraša odamoš mešad, bovarinok kardagi šipiyonoš mešad, josusoš mešad. Ana bahad ino fahmida-fahmida medonan, ki in bača nebari hamin Rustam.

RAUF (šunavanda): Bači Sūhrob?!

MULLORAVŠAN: Ha. Bahad megūn, ki šumohamin rūz maydon-banabereton katī mebaroyed. Nekī in gapo-dan Barzu bexabar. Xay bahad un-ja-ba davra benihoyat kalon mešad. Ino, ki davra-ba, ki daromda gap zadan, gapi ino-ya berindagiho namešunavad. Ino davra-ba daromdan bahad rūi rooost gap zada medaron.

Akun Barzu pisand namekunad ina. Či-ba, ki Barzu hamta [rovī bo dastaš išorat mekunad] iskirifta ad davra girifta hav dodanaš mumkin, Rustam-a.

ŠOHHUSAYN (šunavanda): Rustam pir, vay yoš.

MULLORAVŠAN: Haaa! Či-ba, ki Rustam-a un vaxto kuču quvvataš raftagi-de. Bahad xudi Rustam megūd, ki:

«Noxost-dan, tentakī karda, bo(z) yana tu man-a bardošta nazanī, nakušši» – megūd.

Bahad [Barzu]:

«Či-ba?» – megūd.

«Man tu-ya bobot mešam» – megūd, Rustam.

Bahad [Barzu]:

«Tügrī – megūd – šumo mo-ya bobomo mešed – megūd – nekī, mo – megūd – šumo borin josuso-ya mūlaton-a didagī – megūd – čī-ba, ki šumo-ya saraton sang-ba zadagī – megūd – disodet, ki mandan baribir šumo xalos namešed, akun alda karsoded-ma – megūd.

Bahad [Rustam] megūd, ki:

«Ne – megūd – mo alda nakarsodem – megūd – šumo-ya dodoton bud aš šumoyam [ziyodtar] pahlavon bud – megūd – mo nadonista ana hamun bačemo-ya kuštem – megūd – du fitni poššo-ba darom-da mo bebača šudem – megūd. – Du poššo-ya fitneš-ba daromda šumo bebobo našaved – megūd – čī-ba, ki šumo-ba pišti panoh man» – megūd.

Ana hamin rūzi duru daroz ino yak ruz gūšting megirandu yakdigareš-a namezanad. Či-ba? Ina dilaš-ba ğul-ğula [vahm] mešad. Bahad [Rustam] megūd:

«Toxta – megūd – toxta ūrū-ba rafta, o vay boboi man buday-ku nagū – megūd – čī-ba, ki tamomi laškar hamta lağat mekunad, dutemoyam mekušad – megūd – mohon laškar-a hičči gufta nametonem – megūd. – Baribir mohon du kas – megūd – uno laškar – megūd – šumo imrūz ravedu xudaton-ba tarafdor yobed – megūd».

Duyum ruz jang mekunad.

«Či šud?» – megūd [Rustam].

«Man xudam-ba, xufiyona mana hamqata odam-a yoftam» – megūd [Barzu].

SALIM (šunavanda): Nebara megūd-ma?

MULLORAVŠAN: Nebara megūd-de, haaaa!

SALIM (šunavanda): Bobo-ba.

MULLORAVŠAN: Akun inam rafta darak mekunad-de. Xudaš-ba yaraša odamoš hast. Bahad [yake az odamoni Barzu] megūd ki: «Haqqat-dan-am imrūz tu bobot katī davra-ba daromdī – megūd – in du podšo-ya fitneš – megūd...»

SALIM (šunavanda): Odamoyam megūd-ma?

MULLORAVŠAN: Megūd, «ham podšoyi bobot, ham podšoyi tu, kori karda yo tu-dan, yo bobod-dan xalos šudanī» – megūd [odamho].

Hamta guftan bahad, seyum ruz ino jang-ba daromdagī vaxt-ba odamoyi xudošon katī yak šuda, tamomi Tūronzamin-a odamoš-a ad-dami qilič meguzaronan. Gurextageš gurext, nagurextageš hamun-ja-ba murdu

raft. Ana hamino – bobo nebera, ana hamin-ja-ba yak šuda, bahad davlati Eron-a az inam buzurgtar mekunan.

SALIM (šunavanda): Ana dided-ma maslihataaaa.

MULLORAVŠAN: Nekī, nekī josuso, ki hast, buzurgī nest! Har yak buzurgi-ya yak maqomaš mešad, hamun balandii kūh-a, ki buromad, albatta hamun balandidan meğaltad.

Savolu javob

RAHMONĪ: Aku Barzuyi dehqon-a megūn, ki Boysun-ba guzaštağī, šumo gufted, ki az rūyi gufti padaraton-da...

MULLORAVŠAN: Haaa, haaa.

RAHMONĪ: Vay yak zanaki ūzbek pitičli-ba oilador šudagī. Boysun-ba aku hama tojik-ku.

MULLORAVŠAN: Ne, Boysun... Aku vaxtoyi vaxtaš-ba, mana hamin Xūjabulğon guftagī yak zamin hast, mana hamin Xūjabulğon, in vaxtašbayam ūzbako šištağī, hoziram ūzbako šištay. Ana hamin, aynan, vay hamin ūzbako, ki Xūjabulğon-ba, ana hamin nazdiki-ba, ana hamin-ja-ba mašqaš mešad-de.

RAHMONĪ: Mašq, a?

MULLORAVŠAN: Mašqi hamun pahlavonī, mašqi hamun pošohī, ana hamin Xūjbulğon-a ana hamin sahroyi kengaš-ba mešad. Un-ja-ba-ki ūzbako mešištan, ana hamun-ja-ba vay ūzbekduxtari katī šinos šudagī. Havay baroyi ... Nošad, haqqatdanam tūğrī, mana johoi mohon-ba putun tojik, Boysun-a asosan haftod-haštod foizaš tojik! Nekī darni hamin tojiko-ba qabila-qabila ūzbekoyam hastay-de. Ūzbeko vaxtaš-ba parokanda zindagonī mekardagī, qabila-qabila zindagonī mekardagī. Bodiyanīšin xalq budagī-de. Ana hamun yak qabila, yak unči [qavm], Xūjbulğon-ba vaxtaš-ba buday, ki hamun Xūjbulğon-ba tūğrī omdagī-de. Ana hamun-ja šinos šudagī, ana hamun-ja-ba in zanak [modari Barzu]...

QAYUM (šunavanda, šūxī mekunad): Nošad, [modari Barzu] bibikaloni Abdullopalvon buday-de. [Hama mexandand. Abdullo az qavmi ūzbek buda, imrūz yake az pahlavonhoi nomdore az hamon mintaqa ast].

MULLORAVŠAN: [Rovī ham bo šūxī javob medihad] Ana, bibikalonoyi Abdullo-dayin mana hamin, haqqatanam, mumkin...

RAHMONĪ: Boz yak čizi digar megūyand, ki hamin Yakkatut-a, zaminoyi hamin-ja-ba, Barzu xarbuza mekoštağī, dehqonī mekardagī...

MULLORAVŠAN: Ha, o mana hamin Yakkatut, digar, mana hamin obrav hammeš, mana hamin...

RAHMONĪ: In kadom Yakkatut?

MULLORAVŠAN: Aku Yakkatutaš, mana in Xūjabulğon-a in tarafaš... [Du Yakkatut hast, yake nazdik ba Xūjabulğon, digare nazdiki dehai Pasurxī] Mana in Yakkatut guftageš, mayin mohon-ba [dar poyoni dehai Pasurxī] yak Safedxokī guftagi jo hastay. Hamin Safedxokī-ba Yakkatut guftagi još hast. In Yakkatut bahad paydo šudagi, nom. In Yakkatut-ba boği kalon budagi. In angurzor budagi.

SALIM (šunavanda): Yakkatuti Čušqaxona-ma?

MULLORAVŠAN: Haaaa! In angurzor, hamta angurzoru kalon budagi, ki hatto ki az hamin-ja hamun podšohoyi kalon-ba angur meburdagī, sabad-ba andoxta, xar-ba bor karda. Či-ba? Az jihati lazzat, mazza, in angur-ba barobar meomadagi, in mena-ba barobar meomadagi, yagon-jo-ba nabudagi. Havay baroyi in-a nomaš, hamta baland šudagi, ki Yakkatut, Yakkatut, Yakkatut megün.

RAHMONĪ: Barzu hamin-ja guzaštagi.

MULLORAVŠAN: Aku ana hamin Yakkatuto-ba, ana hamun girdu atrofo-ba... Akun Barzu guftageton, yak Pasurxi-dayin qišloq-ba zindagi namekardagi-de! O, vay-a xudaš-ba yaraša molaš budagi, holaš budagi, odamaš budagi, teretoreš budagi! Vay-ba nazdikī karda nametonistagi odamo budagi. Mana hamqata [rovī bo dastaš ba masohati čandin deha išorat mekunad] teretoriya-ba zindagonī mekardagi, ki vay Barzu budagi. Vay mana hamin yak obrav-ba kalon budagi, ki yak armiyaya yak xudaš nestu nobud kardagi. Agar vay yak kas-ba zūraš merasid, yo du kas-ba zūraš merasid, vay-a nomaš nameburomad. Yak kas, yak armiya katī, ki rü ba rü šud, havay baroi bahad nomaš Barzu šud-de! Xud da xud Barzu mešad-ma? Yak odam az had ziyod pahlavoni zür šavad, yak odam az had ziyod olimi zür, donandi zür šavad, nomi vay bahad ta'rix-ba memonad. Či-ba? Vay-a koraš digaro baroyi afsona. Yak kas hamin kor-a kardošad, xay hičči našavad, duyum kasam vay kora karda metonad. Nekī yak kas yak kora kunadu dah kas un kora karda natonad, ana vay bahad ta'rix-ba memonad, ki vay afsona baroyi digaro! Yak kas-ba hamin kor-a falonča kard güyah hički bovar namekunad. Či-ba, ki xudi hamun odam un kor-a karda nametonad.

ŠOHUSAYN (šunavanda): Bežan avlodi Rustamay-mī?

MULLORAVŠAN: Kī?

ŠOHUSAYN (šunavanda): Bežan.

MULLORAVŠAN: Akun, vay, un qateš es-ba nestay-de.

NASRULLOH (šunavanda): Bahmonaš kī?

MULLORAVŠAN: A?

NASRULLOH (šunavanda): Bahmon.

MULLORAVŠAN: Bahmon, e kī medonad aku in-a. Kadom yakteš-a medoned-e.

SALIM (šunavanda): Mana mo bakavuli zūr budem, hamma [zūr meguft], a? Nomi mohon-a megiran [šūxī mekunad, digaron mexandand].

NASRULLOH (šunavanda): Ne, kitoboyi vay-ba [qadim-ba] hast-de Bahmon. ŠUNAVANDAE: Bahman.

MULLORAVŠAN: Mana yak kitob. Yak kitob yak qahramon katī tamom mešad, yak qahramon katī sar mešad hamun yak qahramon katī tamom mešad. «Šohnoma» ziyoda az se hazor qahramon dorad! Az se hazor qahramon ziyod qahramoni «Šohnoma»!

VOHID (šunavanda): Eheeeee!

MULLORAVŠAN: Yak kitob-ba yak qahramon bas. Hamin yak qahramon-a xudaš, sarašu tamom šud. Nekī «Šohnoma» či baroyi rūyi duyno-ba eng kitoboyi buzurga yakteš šud? Ziyoda az se hazor qahramon dorad [rovī andake bo sadoyi past suxan guft].

VOHID (šunavanda): Čččč, hamtayam Firdasī zūr buday-mī?

MULLORAVŠAN: Kambağal Firdavsī siyu panj sol vay [Šohnoma] baroyi xizmat kardagī.

SALIM (šunavanda): In-a bined-e, yak kosa ob-ba naarzid [šūxī mekunad].

MULLORAVŠAN: Eeee, yak kosa ob... [rovī mexandand].

RAUF (šunavanda): Boz vay-a čand sol az sari nav navist. Podšoyi nav-ba mutobiq karda.

MULLORAVŠAN: Panj sol, bahad navišt podšoyi nav-ba mutobiq karda.

NASRULLOH (šunavanda): Čand-ba daromad hamun...

ŠOHHUSAYN (šunavanda): Haštodu čor-ba daromad.

NASRULLOH (šunavanda): Haštodu čor-ba? Ha mül zindagonī karda buday.

ŠOHHUSAYN (šunavanda): Nūhsadu siyu čoru hazoru bist, hisob kuned či qadar mešavad. [Haštodu šaš].

[Az «Šohnoma» va rūzgori Firdavsī har kī, har či medonist yodovar mešavand].